

Strategisch plan

1 Inleiding

Het borgen van de menselijke waardigheid en het naleven van de rechten van de mens is een wezenskenmerk van een democratische rechtsstaat en geeft betekenis aan individuele vrijheid en wederzijds respect. Een nationaal mensenrechteninstituut bevordert de mensenrechten en ziet toe op de naleving ervan.

Het College voor de rechten van de mens is bij wet in het leven geroepenⁱ. De Commissie gelijke behandeling was de kwartiermaker voor het nieuwe College en is daar vervolgens in opgegaan. De bevoegdheden van de CGB zijn volledig overgegaan naar het College.

Met het instellen van het College voldoet Nederland tevens aan de VN-resolutie die van iedere staat vraagt een onafhankelijk mensenrechteninstituut in te stellen.ⁱⁱ In deze resolutie zijn waarborgen voor de onafhankelijkheid en aanbevelingen over de rol, samenstelling, status en functies van nationale mensenrechteninstellingen opgenomen, de zogenaamde *Paris Principles*. De Wet College voor de Rechten van de mens is volgens deze principes ingericht.

Het College heeft tot doel de mensenrechten in Nederland te beschermen en de naleving daarvan te bevorderen. Dit geldt zowel voor Europees Nederland als Caribisch Nederland: de eilanden Bonaire, St. Eustatius en Saba (hierna ook: de BES-eilanden). Het College zal een schakel zijn tussen het maatschappelijk middenveld, nationale en internationale organisaties. Het College zal ook overleggen met ambtelijk en politiek verantwoordelijken. Het zal bijdragen aan respect voor de menselijke waardigheid, en de mensenrechten vertalen naar handreikingen om aan dat beginsel in de praktijk vorm te geven.

Het College voor de rechten van de mens is een zelfstandig bestuursorgaan. Het College bestaat uit (maximaal) 12 leden, die door de Kroon worden benoemd. Het College wordt ondersteund door een bureau, dat bij de start van de organisatie een omvang heeft van ongeveer 50 fte. De medewerkers zijn ambtenaren, in dienst van het College.

De onafhankelijkheid van het College zal blijken uit de keuze van zijn agenda, zijn onderzoek en de eigenstandigheid van zijn beoordeling van mensenrechtenkwesties en de adviezen die het daarop baseert.

2 Visie, missie, doelen en identiteit van het College

2.1 Visie en missie van het College

Visie

Het College streeft naar het verbeteren van de mensenrechtensituatie in Nederland en daarmee naar een samenleving:

- waar de naleving van de rechten voor de mens is verzekerd voor iedereen die zich in Nederland of binnen de Nederlandse invloedssfeer bevindt;
- met een cultuur van respect voor mensenrechten;
- waaraan iedereen vrij en in waardigheid kan deelnemen, niet gehinderd door vooroordelen en discriminatie en waarin ieder zich naar zijn potentieel kan ontwikkelen.

Missie

Het College voor de Rechten van de Mens belicht, bewaakt en beschermt mensenrechten, bevordert de naleving van mensenrechten (inclusief gelijke behandeling) in praktijk, beleid en wetgeving, en vergroot het bewustzijn van mensenrechten in Nederland.

2.2 Strategische doelen

Het College heeft vijf strategische doelen geformuleerd:

1. In beleid, wet- en regelgeving zijn/worden de mensenrechten geborgd.
2. Schendingen van mensenrechten door overheid en derden worden voorkomen of gecorrigeerd.
3. Alle mensen in Nederland begrijpen hun rechten en die van anderen en zijn in staat deze in de praktijk te genieten.
4. Overheid, parlement, organisaties en individuen nemen actief eigen verantwoordelijkheid op het gebied van mensenrechten.
5. Het College voor de Rechten van de Mens ontwikkelt zich tot een gezaghebbend instituut op het gebied van mensenrechten in Nederland.

2.3 Identiteit

1. Het College vervult zijn taak in onafhankelijkheid. Het College bepaalt zijn eigen agenda en bepaalt zelf de vorm en de inhoud van zijn uitingen. Het College voert zijn taken uit in onafhankelijkheid van regering, parlement en overheid en in onafhankelijkheid van organisaties in het maatschappelijk middenveld.
2. Het College opereert krachtig, met rechte rug: het is onverschrokken.
3. Het College verricht zijn taken weliswaar onafhankelijk, maar in voortdurende verbinding met partners uit het maatschappelijke middenveld, wetenschap en overheid.
4. Het College is toegankelijk. Het zoekt steeds de dialoog waardoor organisaties en individuen hun opvattingen kenbaar kunnen maken.
5. Het College opereert zo transparant mogelijk. Onderzoeken, adviezen, alle oordelen en andere rapporten zijn openbaar. Daarnaast zorgt het College ervoor dat de manier waarop de organisatie de taken uitoefent, door anderen (bijvoorbeeld door het parlement) goed is te volgen. Daarnaast publiceren het College een jaarverslag waarin ook financiële verantwoording wordt afgelegd.
6. Het College staat open voor kritiek en is aanspreekbaar op zijn fouten.
7. Het College handelt alleen als zijn werk toegevoegde waarde heeft.
8. Het College kiest voor een actieve maar onpartijdige opstelling richting het maatschappelijk (publiek) debat. Enerzijds door middel van een informerende rol: actief uitleggen wat mensenrechten zijn en hoe deze in praktijk te realiseren zijn.

Anderzijds belichtend: duidelijk maken waar spanningsvelden zijn tussen mensenrechten en maatschappelijke ontwikkelingen en de vraagstukken die dit met zich mee brengt.

3 Wettelijke taken

Het mandaat van het College (met uitzondering van het oordelen over (on)gelijke behandeling) heeft uitdrukkelijk ook betrekking op de BES-eilanden. Het College zal zich telkens bezinnen op de vraag hoe het, gegeven de bijzondere situatie van de eilanden, zijn rol vorm kan geven.

Bij de uitvoering van de taken is *gender mainstreaming* en doorlopende aandacht voor diversiteit telkens uitgangspunt. Dat betekent dat er ook aandacht voor is voor zogenaamde intersectionaliteit, waar mensen verschillend behandeld worden in verband met meer dan een discriminatiegrond. Ook zal er telkens aandacht voor zijn dat stereotyperingen en vooroordeel over onder andere gender, etnische afkomst en seksuele gerichtheid hardnekkig zijn. Deze stereotyperingen zijn ingesleten in het dagelijks leven en in organisatieculturen en -structuren.

In de wet zijn de volgende taken voor het College genoemd.

3.1 Onderzoek

Het College gaat onderzoek doen of zal onderzoek stimuleren naar mogelijke (stelselmatige) schendingen van mensenrechten of naar het niveau van bescherming van deze rechten op een specifiek terrein.

Het College zal onafhankelijk onderzoek doen en hierover rapporteren. Het kan dit onderzoek door andere organisaties laten uitvoeren of (financieel of inhoudelijk) bijdragen aan onderzoek van andere organisaties. Het College kent drie typen onderzoek:

- Onderzoek naar de bescherming van de rechten van de mens. Op basis van de resultaten van dit onderzoek kiest het College voor de inzet van verschillende instrumenten bijvoorbeeld het geven van advies over wet- en regelgeving of door het geven van voorlichting aan specifieke doelgroepen.
- Het College onderzoekt op verzoek of een onderscheid is of wordt gemaakt als bedoeld in de wetgeving gelijke behandeling. Het College kan ook uit eigen beweging onderzoeken of stelselmatig onderscheid wordt gemaakt. Beide onderzoeken zijn beperkt tot gelijke behandeling en leiden tot een oordeel en zijn daarmee van een andere aard dan het eerstgenoemde onderzoek. Zie hierna onder 3.2. Het is niet de taak van het College om individuele klachten over de schendingen van andere mensenrechten dan gelijke behandeling te behandelen. Het College kan individuele klachten doorverwijzen naar de geëigende instanties.

3.2 Onderzoek en oordeel gelijke behandeling

Binnen het College is een afdeling belast met de uitvoering van het oordelenproces op het gebied van gelijke behandeling. Deze taak van de voormalige Commissie Gelijke Behandeling wordt voortgezet door het College. Het College onderzoekt op schriftelijk verzoek of een onderscheid is of wordt gemaakt als bedoeld in de wetgeving gelijke behandeling. In het kader van dit onderzoek wordt in de meeste gevallen een zitting gehouden. Dit onderzoek leidt tot een oordeel. Het College kan daarbij een aanbeveling doen. De oordelen worden gepubliceerd op de website van het College. Verder kan het College een oordeel ter kennis brengen van organisaties, ministeries of anderen die daarvoor naar het oordeel van het College in aanmerking komen.

Het College kan ook uit eigen beweging onderzoeken of onderscheid wordt gemaakt. In dat geval moet het gaan om (een vermoeden van) stelselmatig onderscheid. Ook dit onderzoek is beperkt tot gelijke behandeling en leidt tot een oordeel.

3.3 Rapportage

Het rapporteren over en het doen van aanbevelingen op het terrein van mensenrechten waaronder het jaarlijks rapporteren over de mensenrechtensituatie in Nederland.

- *Jaarrapportage Mensenrechten.* Het College rapporteert een keer per jaar over de mensenrechtensituatie in Nederland. De regering dient binnen een termijn van uiterlijk 60 dagen de Tweede Kamer een reactie op deze jaarrapportage te doen toekomen, die als basis voor debat tussen parlement en regering kan dienen. Deze rapportage zal een thematisch karakter hebben. Als Internationale bronnen gelden de uitspraken en aanbevelingen van de Verenigde Naties, de Raad van Europa, de Europese Unie en de Organisatie voor veiligheid en samenwerking in Europa. Verder wordt gekeken naar wat in pers en politiek in debat is geweest en (mensenrechtelijke) uitspraken van nationale en internationale rechtscolleges. Ook worden de stakeholders (onder meer organisaties in het maatschappelijk middenveld en wetenschap) gevraagd wat over een bepaald jaar bijzondere aandacht verdient. Wat uiteindelijk in de rapportage meer of minder aandacht krijgt is (uiteeraard) een keuze van het College. Het College kan aanvullend onderzoek verrichten.
- *Jaarverslag.* Het College brengt een jaarverslag uit waarin een samenvatting is opgenomen van de gedane onderzoeken, de adviezen, oordelen en de overige activiteiten.
- *Aanbevelingen.* Het College zal aanbevelingen doen hoe verbetering te brengen in een specifieke situatie of om te gaan met bepaalde praktijken. Deze aanbevelingen onderscheiden zich van de adviezen omdat de adviezen alleen worden uitgebracht aan bestuursorganen en de Eerste en Tweede Kamer en slechts betrekking hebben op wet- en regelgeving en beleid, terwijl aanbevelingen een breder bereik kunnen hebben. Zo is het denkbaar dat het College aanbevelingen doet aan ziekenhuizen en scholen. Deze aanbevelingen zullen veelal gegeven worden naar aanleiding van de resultaten van onderzoek waaruit blijkt dat verbetering nodig. Aanbevelingen bieden betrokkenen zo veel mogelijk handelingsperspectief.
- *Internationale rapportages en aanbevelingen.* Het College is als "specialized body" een belangrijk onderdeel van de internationale infrastructuur ter bescherming van de rechten van de mens. Het College rapporteert als onafhankelijk instituut aan de internationale toezichthoudende organen over de stand van zaken van de mensenrechten in Nederland. Zie verder onder 3.7.

3.4 Advies

Advisering over (concept)wet- en regelgeving en beleid dat direct of indirect betrekking heeft op mensenrechten.

Het College kan adviseren in gevallen waarin (een wijziging van) wet- en regelgeving of beleid direct of indirect invloed hebben op de bescherming van mensenrechten in Nederland. Dit betekent dat het College niet alleen om advies kan worden gevraagd over de implementatie van verdragen of richtlijnen op het terrein van mensenrechten, maar ook over nationale wetgeving die direct of indirect invloed hierop heeft. Als door een of meer Ministers of de Eerste of Tweede Kamer om advies wordt gevraagd over wetten, algemene maatregelen van bestuur of ministeriële regelingen, dan heeft het College de plicht te adviseren. Bij adviesaanvraag afkomstig van andere organen kan het College adviseren, maar bestaat hiertoe geen plicht. Het College kan bij een advies over beleid of wetgeving ook de toepassing van dat beleid in de praktijk betrekken.

3.5 Voorlichting

Het geven van voorlichting op het terrein van mensenrechten en het stimuleren en coördineren van onderwijs over de rechten van de mens.

Het College zal op allerlei manieren het bewustzijn onder de bevolking over mensenrechten en de kennis hierover vergroten. Door voorlichting, aandacht voor onderwijs en educatie en door publiciteit wordt bijgedragen aan de bekendheid van mensenrechten en gelijke behandeling en de inspanningen om schendingen hiervan tegen te gaan. Het College is als nationaal mensenrechteninstituut laagdrempelig, deskundig en objectief centrum, waar overheden, het bedrijfsleven en de burger terecht kunnen voor een richtinggevend antwoord op vragen over kwesties waarbij mensenrechten in het geding zijn.

- *Voorlichting.* Algemene voorlichting over mensenrechten, (inter-)nationale infrastructuur en beschermingsmechanismen, stand van zaken in Nederland en het College zelf. Daarnaast beschouwt het College voorlichting als een integraal onderdeel van al zijn andere taken.
- *Mensenrechteneducatie.* Mensenrechteneducatie (MRE) gaat om onderwijs, training en informatie gericht op het bouwen van een universele cultuur van mensenrechten. Structurele mensenrechteneducatie gaat niet alleen om kennis van mensenrechten en de beschermingsmechanismen, maar ook om de vaardigheden die nodig zijn voor de promotie, de verdediging en de toepassing van mensenrechten in het dagelijks leven. Mensenrechteneducatie koestert de houding, en het gedrag nodig om mensenrechten voor iedereen in de maatschappij te respecteren. Het College heeft tot doel het stimuleren en coördineren van onderwijs over de rechten van de mens. Daarbij streven we naar:
  - a. een structurele plaats voor MRE in onderwijsdoelen, mogelijk via integratie van MRE en burgerschapsonderwijs;
  - b. professionals via mensenrechteneducatie in staat stellen mensenrechten te respecteren en na te leven.

3.6 Samenwerken

Het College heeft de wettelijke opdracht structureel samen te werken met maatschappelijke organisaties en nationale, Europese en internationale instellingen, onder meer door het organiseren van activiteiten in samenwerking met maatschappelijke organisaties.

Nederlandse, Europese en internationale organisaties hebben behoefte aan een centraal en herkenbaar aanspreekpunt, waar zij informatie kunnen opvragen en expertise kunnen aanboren en delen. Het College is het nationale mensenrechteninstituut waarmee zij hun activiteiten en strategie kunnen afstemmen en kunnen overleggen over een gezamenlijke aanpak.

Het College zal actief het maatschappelijk middenveld betrekken voor de uitoefening van zijn activiteiten. Daar waar nodig zal het College een coördinerende rol spelen en/of als schakel functioneren tussen het internationale en nationale mensenrechtenveld of als schakel tussen de nationale overheid en het maatschappelijk middenveld.

Het College zal ook waar dit passend is (strategische) samenwerking zoeken met andersoortige organisaties, zoals het bedrijfsleven.

3.7 Aandacht voor ratificatie en implementatie van verdragen

Aansporen tot ratificatie en implementatie en naleving van verdragen over de rechten van de mens, de opheffing van voorbeholden bij zulke verdragen, tot naleving van bindende besluiten van volkenrechtelijke organisaties en aanbevelingen van Europese of

internationale aanbevelingen over de rechten van de mens. Het College krijgt als taak de regering en eventueel het parlement aan te sporen tot de (tijdige) ratificatie en implementatie van verdragen op het gebied van de rechten van de mens. Het College geeft bijvoorbeeld advies aan de regering over noodzaak en effecten van de ratificatie. Het College bevordert op deze manier het in overeenstemming brengen van nationale wetgeving aan internationale verplichtingen. Daarnaast kan het College de aandacht vestigen op of adviseren over de implementatie van Europese richtlijnen en een correcte naleving van verdragen en Europese en internationale aanbevelingen in de praktijk. Met aanbevelingen wordt bedoeld op instrumenten van de Europese en internationale die niet geratificeerd hoeven te worden, zoals verklaringen ("declarations") en resoluties en aanbevelingen van verdragscomités van de verdragen die door het Koninkrijk zijn geratificeerd. Ten slotte zal het College verschillende bestuursorganen aansporen tot correcte naleving van verdragen in de praktijk. Het College heeft de taak om, indien de regering niet dan wel onjuist uitvoering geeft aan internationale en Europese verplichtingen, de aandacht hierop te vestigen.

4 Het maken van strategische keuzes

4.1 Inventarisatie mensenrechtenkwesities in Nederland

Om inzicht te krijgen in de aard, reikwijdte en urgentie van in Nederland levende mensenrechtenkwesities, heeft de Commissie Gelijke Behandeling (CGB), als kwartiermaker voor het College voor de rechten van de mens, in 2010-2011 breed inventariserend onderzoek gedaan. Er zijn gesprekken gevoerd met meer dan 150 stakeholders, zoals vertegenwoordigers van niet-gouvernementele organisaties (NGO's), wetenschappers, rechters, sociale partners, politici en ambtenaren van de relevante ministeries. Daarnaast is een inventariserend onderzoek gedaan naar aanbevelingen van de comités bij verdragen en andere organen van volkenrechtelijke organisaties en is een media-analyse uitgevoerd.

Deze inventarisatie leidde tot een lijst van ongeveer honderd mensenrechtenkwesities die in Nederland de aandacht van het College zouden behoeven. Mede op basis van genoemde stakeholdersgesprekken is een afwegingskader ontwikkeld dat in de volgende paragraaf wordt toegelicht. Voor een aantal mensenrechtenissues heeft de CGB als kwartiermaker van het een eerste verdieping gemaakt. Uit deze issues is uiteindelijk, met behulp van het afwegingskader en gegeven de financiële mogelijkheden van het College, een keuze gemaakt voor drie thema's, waarop het College de komende drie jaren proactief de mensenrechten wil bevorderen. Andere thema's worden dus niet met dezelfde intensiteit opgepakt.

Daarnaast zal het College een aantal projecten van geringer omvang uitvoeren, die voor een deel een voortzetting zijn van projecten van de Commissie gelijke behandeling.

Als nu grote, belangrijk thema's niet op de proactieve agenda van het College worden geplaatst, zoals een aantal kwesities rond het realiseren van het recht op privacy, betekent dat niet dat het College daarvan volledig zal wegblijven. Naar aanleiding van publieke en politieke discussie kan het College besluiten van zich te laten horen. Ook wil het College kwesities belichten die juist geen of onvoldoende publieke aandacht krijgen. Het College zal, uiteraard met behoud van zijn onafhankelijke positie, ook kunnen aansluiten bij initiatieven van anderen zoals 'mensenrechtensteden' en bijvoorbeeld het Comité 4 en 5 mei.

4.2 Het afwegingskader

Het College voor de Rechten van de Mens heeft een afwegingskader ontwikkeld dat dient als hulpmiddel bij het komen tot besluiten om onderwerpen al dan niet op te pakken, en met welke prioriteit.

Elk van de in dit afwegingskader genoemde aandachtspunten kan doorslaggevend zijn. De ene keer zal de ernst van de kwestie het zwaarst wegen, de andere keer kan dit de toegevoegde waarde zijn.

Het afwegingskader moet telkens worden toegepast, toegesneden op het specifieke probleem. Dit betekent bijvoorbeeld dat ingeval een andere instantie al onderzoek heeft verricht en vervolgens heeft geadviseerd, het College in het ene geval geen toegevoegde waarde ziet in een eigen advisering, terwijl in het andere geval een eigen advies juist een versterking betekent of een toevoeging van een ander gezichtspunt.

- a. **Het onderwerp wordt bestreken door één of meer rechten van de mens.**
Onderwerpen die situaties betreffen die diep ingrijpen in het leven van mensen kunnen bestreken worden door één of meer rechten van de mens, maar dit hoeft niet noodzakelijkerwijs het geval te zijn. Voor onderwerpen die aan de orde gekomen zijn bij toezichthoudende comités of personen of anderszins in het mensenrechtencircuit een rol spelen - denk aan nieuwe verdragen en protocollen- kan snel worden aangenomen dat één of meer rechten van de mens van toepassing zijn; het kan zijn dat er interpretatiekwesties spelen.
- b. **Toegevoegde waarde.** Het College voor de Rechten van de Mens aanvaardt geen opdrachten van anderen, maar beslist zelfstandig of een bepaald onderwerp aandacht krijgt. Dit laat onverlet dat bij de besluitvorming de visies en behoeften van maatschappelijke organisaties worden meegewogen. De toegevoegde waarde die het College voor de Rechten van de Mens verwacht moet onder woorden kunnen worden gebracht. In dit laatste criterium ligt besloten de inschatting dat de aangelegenheid niet al van anderen voldoende aandacht krijgt of redelijkerwijs kan krijgen. Toegevoegde waarde kan bijvoorbeeld ook aanwezig zijn als er sprake is van een kwestie die aan meer dan één mensenrecht raakt (zie hieronder: breed mensenrechtenperspectief) of wanneer er een duidelijke leemte in de bescherming is. Bij de beoordeling van de vraag naar de toegevoegde waarde wordt steeds bezien tot welk aanwijsbaar effect het onderzoek en advies van het College moet leiden. De maatstaf daarvoor is of het handelen van het College uiteindelijk bijdraagt aan het respecteren van mensenrechten in een dagelijkse praktijk.
- c. **Ernst.** Het College voor de Rechten van de Mens pakt zaken op voor kwetsbare groepen die geen vertegenwoordigers hebben en niet in staat zijn om dat te organiseren. Het College onderneemt actie als sprake is van significant of structureel nadeel.
- d. **Draagvlak.** Niet elk onderwerp zal zich lenen voor de 'promotie' van mensenrechten, terwijl het op grond van andere afwegingen juist in aanmerking komt voor aandacht van het College. Als echter een onderwerp bijdraagt aan de bevordering van de kennis, het beeld en begrip in de samenleving over mensenrechten kan dit een positieve, zwaarwegende reden vormen om aandacht aan dat onderwerp te schenken. De achterliggende reden hiervoor is dat het bevorderen van draagvlak en bewustzijn alle wettelijke doelen van het College dient.
- e. **Gefundeerde oordeelsvorming.** Bij onderwerpen die in het teken staan van schendingen van een mensenrecht tegen personen en/of van nalatigheid van verplichtingen om mensenrechten te waarborgen is het van belang dat het College zijn standpuntbepaling - eventueel na feitenonderzoek- kan baseren op rechten en

verplichtingen waarvan de inhoud duidelijk is. Dit laat onverlet dat zich situaties kunnen voordoen waarbij juist normontwikkeling van belang is en waarbij in lijn met het gehele afwegingskader het College de aangewezen organisatie is om normontwikkeling te bevorderen.

- f. **Breed mensenrechtenperspectief.** Het College zal een meerwaarde hebben in de hoedanigheid van: een herkenbaar, onafhankelijk mensenrechteninstituut, dat in samenwerking met andere organisaties en instituten een onafhankelijke en samenhangende visie kan vormen op de bescherming van mensenrechten en de manier waarop in Nederland met deze mensenrechten en eventuele spanningen daartussen kan worden omgegaan, en dat daarover kan adviseren, informeren en communiceren, nationaal en internationaal. Naast deze opdracht van de wetgever is het ook een keuze van het College om vanuit een breed mensenrechtenperspectief te opereren. Daarbij zal niet alleen aandacht bestaan voor juridische kaders, maar evenzeer voor sociaalwetenschappelijke inzichten.
- g. **Resultaat.** Het College voor de Rechten van de Mens zet zijn beperkte middelen zo efficiënt en effectief mogelijk in. Het maken van een inschatting van het resultaat, de benodigde investering en inpassing in zijn kennissysteem zijn onderdeel van de afwegingen. Het resultaat kan ook daaruit bestaan dat een onderwerp op de politieke agenda wordt geplaatst of uit het bevorderen van een proefproces (strategic litigation). Over het algemeen zal de overheid als de drager van mensenrechtenverplichtingen de eerstverantwoordelijke zijn om concrete oplossingen te formuleren. Dit laat onverlet dat het College zelf een oplossingsrichting formuleert om inzichtelijk te maken dat er een oplossing bestaat en om verbetering te stimuleren.

5 Proactieve agenda

Met behulp van het afwegingskader is uit de veelheid aan geïnventariseerde mensenrechtenissues een keuze gemaakt voor enkele thema's, waarop het College proactief de mensenrechten willen bevorderen. De inspanningen op deze onderwerpen hebben een programmatisch karakter. Het gaat om thema's waarvan het College heeft besloten dat deze prioriteit verdienen en die het College in ieder geval gedurende drie jaar op de agenda wil houden. Deze thema's worden hieronder kort genoemd.

5.1 Ouderenzorg en mensenrechten

In de afgelopen jaren is vanuit verschillende hoek (instellingen, cliëntenorganisaties, familie van cliënten vakbonden en overheid) gewezen op knelpunten in de ouderenzorg. Daarbij ging het om vele aspecten van de zorg: van kwaliteit en tijdigheid van maaltijden, hygiënische verzorging, vrijheidsbeperkingen en inbreuken op de privacy, tot zelfs mishandeling van ouderen.

De gezondheidssector is bezig met een omslag naar een cliëntgerichte aanpak. Zeker bij ouderen wordt echter nog meer vanuit 'verzorging van de oudere' gedacht dan vanuit de waardigheid en rechten van de individuele, zorgbehoevende oudere. Het mensenrechtenperspectief kan helpen om enerzijds de mensenrechtennormen en de ondergrens hiervan te verduidelijken en te bewaken. Anderzijds kan het mensenrechtenperspectief de capaciteit en aanspreekbaarheid van zorgverleners en -instellingen vergroten voor hun verantwoordelijkheid voor het respecteren, beschermen en verwezenlijken van mensenrechten. Ook bevordert deze aanpak dat mensen hun rechten kennen en ervoor opkomen.

Het College streeft de volgende doelstelling na:

Relevante actoren, zoals politici, beleidsmakers, managers, zorgverleners en cliënten, hanteren een mensenrechtenperspectief bij de analyse van de situatie van ouderen in verpleeg- en verzorgingshuizen.

Zij brengen dit in het beleid en hun eigen handelen tot uitdrukking. Belangrijke aspecten daarbij zijn de autonomie van ouderen, het recht op privacy en lichamelijke integriteit, het recht op vrijwaring van onmenselijke of vernederende behandeling, het recht op zorg, veiligheid en voeding en het recht op een gezinsleven.

5.2 Migratie en mensenrechten

Het College ziet er in deze strategische periode op toe dat het huidige en toekomstige migratiebeleid en de uitvoeringspraktijk voldoen aan de mensenrechtenstandaard, zoals in diverse verdragen is neergelegd. Deze mensenrechten gelden voor iedereen die zich in Nederland of onder Nederlandse jurisdictie bevindt, dus ook voor vreemdelingen.

Het College streeft op de langere termijn de volgende doelstellingen na:

1. De rechtspositie van vreemdelingen in Nederland is in volledige overeenstemming met de mensenrechten. Speciale aandacht gaat uit naar naleving van het verbod van refoulement, de uitoefening van gezins- en privéleven, de vrijwaring van wederrechtelijke vrijheidontneming- en beperking en de vrijwaring van discriminatie. Het College zal ook aandacht besteden aan het voornemen illegaal verblijf strafbaar te stellen.
2. Het College draagt bij aan een evenwichtige beeldvorming over immigranten, waarbij discriminatie, stigmatering en stereotyperingen achterwege blijven. Een evenwichtige beeldvorming draagt bij aan het respecteren van mensenrechten in het migratiebeleid en de uitvoeringspraktijk.

Het strategische thema 'migratie en mensenrechten' zal in de komende drie jaren worden opgepakt aan de hand van drie mensenrechtelijke uitgangspunten, die inhouden dat migratie moet geschieden in veiligheid, vrijheid en waardigheid. Daarbij zal uiteraard ook oog zijn voor verschillen in de verblijfsrechtelijke positie van migranten.

Migratie in veiligheid

Migratie in vrijheid houdt in dat vreemdelingen worden beschermd tegen marteling of een andere wrede, onmenselijke behandeling of straf, zoals onder meer neergelegd in artikel 3 EVRM, artikel 4 Handvest van de Grondrechten, artikel 7 IVBPR, artikel 33 Vluchtelingenverdrag, artikel 3 van het Verdrag inzake tegengaan van foltering.

Migratie in vrijheid

Migratie in vrijheid omvat twee onderwerpen: bescherming tegen wederrechtelijke detentie en andere vrijheidsbeperkende maatregelen en het recht om gezins- en privéleven uit te oefenen. Het recht op bescherming tegen wederrechtelijke detentie en andere vrijheidsbeperkende maatregelen is onder meer neergelegd in artikel 5 EVRM, artikel 6 Handvest van de Grondrechten, artikel 9 IVBPR, artikel 37 IVRK. Het recht om gezins- en privéleven uit te oefenen is onder meer neergelegd in artikel 8 EVRM en artikel 7 Handvest van de Grondrechten.

Migratie in waardigheid

Migratie in waardigheid ziet op bescherming van vreemdelingen tegen discriminatie, zoals neergelegd in onder meer artikel 14 EVRM en artikel 1, 12e protocol EVRM, artikel 21 Handvest van de Grondrechten, artikel 26 IVBPR, en op een evenwichtige beeldvorming over vreemdelingen. In dit kader is ook aandacht voor het wetsvoorstel voor het strafbaar stellen van illegaal verblijf in Nederland.

5.3 Discriminatie bij toegang tot de arbeidsmarkt

Gebleken is dat verschillende groepen belemmeringen, waaronder discriminatie, bij de toegang tot de arbeidsmarkt ondervinden en dat er tot nu toe onvoldoende maatregelen zijn genomen om discriminatie door werkgevers en de uitzendbranche tegen te gaan. De oorzaak hiervan blijkt niet alleen gelegen in onbekendheid met de wettelijke non-discriminatenorm als wel in het onvoldoende herkennen en erkennen van discriminatie en de rol van negatieve beeldvorming. Dit heeft veel te maken met het taboe op discriminatie, de subtiliteit van discriminatie en de werking van discriminatiemechanismen. Discriminatie bij toegang tot de arbeid blijkt vaak het gevolg van onbewuste en ongefundeerde vooroordelen en stereotypen, die verschillen per groep en ook vaak binnen een groep. Gebrek aan inzicht in subtiele verschijningsvormen van discriminatie en groepsspecifieke discriminatiemechanismen staat effectieve bestrijding van discriminatie bij de toegang tot de arbeid in de weg. Behalve discriminatie, bemoeilijkt ook gebrek aan overzicht van de belemmeringen bij de toegang tot de arbeid voor de verschillende groepen, een gerichte en integrale aanpak van die belemmeringen.

Daarom stelt het College zich het volgende doel:

Identificatie en effectief tegengaan van discriminatie en andere belemmeringen die mensen met een beperking, ouderen, jongeren en etnische minderheden en de intersectie tussen deze categorieën met gender (zoals bij zwangerschapsdiscriminatie) en religie , ondervinden bij de toegang tot de arbeid.

Uitgewerkt in subdoelen wil het College bereiken dat:

1. Professionals die direct betrokken en verantwoordelijk zijn voor de werving en selectie van personeel, discriminatie bij de toegang effectief tegen kunnen gaan, doordat zij:
  - inzicht hebben in onderliggende allocatiemechanismen bij verschillende categorieën werknemers en discriminatie kunnen herkennen in de praktijk;
  - over concrete instrumenten beschikken om discriminatiemechanismen te doorbreken;
  - kennis hebben van de non-discriminatenorm per grond (wettelijke en verdragskaders).
2. Werkgevers (private en overheid) effectiever tegen discriminatie bij de toegang kunnen optreden, doordat zij:
  - verschillende verschijningsvormen van discriminatie kunnen herkennen, erkennen en inzicht hebben in onderliggende discriminatiemechanismen (per grond/groep);
  - inzicht hebben in de manier in de beschermingsmechanismen die ingezet kunnen worden op het moment dat discriminatie bij toegang tot de arbeid optreedt;
  - kennis van instrumenten hebben om discriminatiemechanismen in de praktijk te doorbreken;
  - kennis hebben van de gelijkebehandelings- en non-discriminatenorm per grond (wettelijke en verdragskaders).
3. De centrale overheid erop toeziet dat de overheid zelf en andere verantwoordelijken zich houden aan de nationale en internationale verdragsverplichtingen met betrekking

tot toegang tot de arbeid en de aanbevelingen van relevante verdragscomités over toegang tot de arbeid opvolgen.

5.4 Ratificatie en implementatie van het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap

Mensen met een beperking in Nederland kunnen niet volwaardig aan alle maatschappelijke terreinen deelnemen. Zo worden zij vanwege hun beperking niet toegelaten op scholen, door werkgevers niet in dienst genomen en ervaren zij obstakels als zij van het openbaar vervoer en internetsites gebruik willen maken of als zij gebouwen willen betreden. Er is op een aantal van deze terreinen wetgeving (in de maak), die beoogt de participatie van mensen met een beperking te vergroten en hun rechten te versterken. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte (WGBH/CZ), de Algemene wet gelijke behandeling (AWGB), de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO), het wetsvoorstel Passend Onderwijs, het wetsvoorstel Werken naar Vermogen en het wetsvoorstel Zorg en Dwang. Ook voeren veel gemeentes beleid dat erop is gericht om mensen met een beperking zelfstandig aan de maatschappij te laten deelnemen.

Desondanks zijn er leemtes in de wetgeving en beleid die volledige participatie in de weg staan. Bijvoorbeeld bij toegang tot goederen en diensten (zoals bibliotheken, winkels, bioscopen, sportfaciliteiten, restaurants, cafés) of bij de toegang tot internetsites. Maar ook in het woningbeleid, waardoor er voor mensen met een beperking onvoldoende mogelijkheden zijn om zelfstandig te wonen. Verder kan er gedacht worden aan kinderen met beperkingen die geen onderwijs krijgen, omdat zij in een instelling of een kinderdagcentrum verblijven. Of aan scholen die onvoldoende inclusief zijn, waardoor kinderen met een beperking hier niet goed terecht kunnen.

Uit het regeerakkoord van het kabinet Rutte II blijkt dat Nederland het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap zal ratificeren. Ratificatie zal de overheid ertoe dwingen maatregelen te nemen om genoemde leemtes op te vullen en biedt handvatten om de positie van mensen met een beperking te verbeteren. Bovendien versterkt het de positie van personen met een beperking, doordat op een aantal terreinen expliciet wordt aangegeven dat de inclusie en gelijke behandeling van mensen met een beperking gerealiseerd moeten worden. Door middel van dit VN-verdrag worden deze rechten afdwingbaar.

In de Wet College voor de Rechten van de Mens staat als één van de taken van het College genoemd het aansporen tot de ratificatie, implementatie en naleving van verdragen over de rechten van de mens (artikel 3, onderdeel g, h en i). Op grond van de wet is het dus een taak van het College om de regering ertoe aan te zetten om het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap te implementeren en na te leven.

Daarom zal het College voor de Rechten van de Mens beperking in Nederland streven naar een zo spoedig mogelijke ratificatie en aansporen tot een spoedige implementatie van het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap .

5.5 Mensenrechteneducatie

De inzet van het College op zijn taak de mensenrechteneducatie te coördineren en te stimuleren, is zowel gericht op het reguliere onderwijs alsook op training van professionals.

Daarbij zal het College aansluiten bij bestaande initiatieven en onder meer rekening houden met het politieke debat over mensenrechteneducatie, zoals over het World Programme on Human Rights Education.

De College streeft naar het tot stand brengen van een convenant over mensenrechteneducatie voor het primair en voortgezet onderwijs. Daarnaast zal het College zich inspannen het beschikbare (les)materiaal te inventariseren en breed beschikbaar te maken.

De training van professionals over mensenrechten zal eerst worden georganiseerd naar aanleiding van de bovengenoemde projecten over ouderenzorg en discriminatie bij de toegang tot de arbeid.

5.6 Ratificatie van overige verdragen

Het College zal de regering aansporen in ieder geval de volgende verdragen en protocollen bij verdragen te tekenen en te ratificeren:

- Optioneel protocol bij het verdrag inzake de rechten van personen met een handicap;
- Optioneel protocol bij het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten;
- Optioneel protocol bij het verdrag inzake de rechten van het kind;
- ILO verdrag voor huishoudelijk werkers;
- Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de waardigheid van het menselijk wezen met betrekking tot de toepassing van de biologie en de geneeskunde;
- Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld.

6 Looptijd en evaluatie

Het voorliggende strategische plan heeft een looptijd van drie jaar. Jaarlijks parallel aan de opstelling van het jaarplan zal worden gezien of dit strategisch plan bijstelling behoeft.

ⁱ Deze wet is op 6 december 2011 in het Staatsblad gepubliceerd.

ⁱⁱ Op 20 december 1993 nam de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties Resolutie 48/134 aan. De eerste twee bepalingen daarvan luiden:

1. A national institution shall be vested with competence to promote and protect human rights.

2. A national institution shall be given as broad a mandate as possible, which shall be clearly set forth in a constitutional or legislative text, specifying its composition and its sphere of competence.